

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Echeverría Ayerbe Querido
Eibar, Gipuzkoa
(1912-2001)

Aurkibidea

Biografia

Eibarren jaio zen 1912. urtean. Aita, Beisteginean akabatzailea zen. Josék Eskola munizipalean egin zituen lehenengo ikasketak eta ondoren Armeria Eskola amaitu zuen. 17 urterekin "Izar"-era joan zen lan egitera, Zornotzara. Handik urte batzuetara Alfan hasi zen lanean eta 50 urte egin zituen bertan. Errepublikara garaia eta 1934ko urriko iraultza bete-betean ezagutu zituen. Gerra sasoiari, Amuategi Batailoian egon zen. Indalecio Prietok Armeria Eskolako gazteak eskatu zituen eta beste eibartar askorekin batera "Los Alcázares"-era (abiazio akademiara) joan zen 3 hilabeteko ikastaro bat egitera.

Zintak

AB-023

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** ...eta kitto!, Euskara elkarte - Laspiur, Kontxa - Muruamendiaraz, Amaia - Ugarteburu, Mireia
- **Data:** 1990-01-10
- **Iraupena:** 70 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Sapsootham, Itziar

AB-067

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Kerexeta, Roberto - Ogiza, Aitor - Zarraua, Esther
- **Data:** 1991-12-26
- **Iraupena:** 30 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Sarasua Aranberri, Asier

AB-068

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Kerexeta, Roberto - Ogiza, Aitor - Zarraua, Esther
- **Data:** 1991-12-26
- **Iraupena:** 20 min
- **Euskarria:** Audio Analog

AB-092

- **Proiektua:** Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Irratia, Euskadi
- **Data:** 1998-01-01
- **Iraupena:** 67 min
- **Euskarria:** CD

Pasarteak

1. Lanera 17 urterekin

- **Erref:** AB-023/001
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Armeria Eskolan ikasketak amaitu ostean, 17 urterekin, Izar lantegian sartu zen (Zornotzan). Oso gaztea zenez, ez zuten errespetatzen. Berarekin batera lanean zeuden beste eibartar batzuk: Ricardo Unanue, Rafael Ruiz, Bergaretxe... Lantegian asko sufritzen zuenez, Galarra nagusiak (Alfan zegoenaren anaia) Alfa-ra lanera bidali zuen, lehenengo tornuetara eta gero mekanizazioa.

2. Amuategi Batailoian teniente eta kabo

- **Erref:** AB-023/002
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:02:35. **Bukatu:** 00:04:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra Zibila hasi zenean, Amuategi Batailoian sartu zen baina ez zegoen batera koordinaziorik. Bera teniente intendente izendatu zuten, baina bere burua kabora jaitsi zuen. Diziplina gutxi zegoen baina harreman ona zuten. Santa Kurutzen egon zen frontean.

3. Abiazio-akademian instrukzioa

- **Erref:** AB-023/003
- **Iraupena:** 0:04:23. **Hasi:** 00:04:40. **Bukatu:** 00:09:03
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Abiazioa joateko aukera sortu zitzaien eta eibartar gazte asko "Los Alcazares" akademian instrukzioa egin zuen. Errusiarrek eibartarrei "injenieru" deitzen

zieten, titulua lortu zuten eta gehienak, haien taldeko nagusiak izatera heldu ziren. Benigno Baskaran jenerala zen.

4. Garai batean luxu gutxiagorekin bizi ziren

- **Erref:** AB-023/004
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:09:03. **Bukatu:** 00:10:36
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Eibarko antzinako bizimodua errazagoa zen. Luxu gutxiarekin bizi ziren. Untzagan elkartzen ziren lagunak dantzarako eta neskekin ligatzen saiatzen ziren. Rialto ireki zutenean hara joaten ziren dantzara. Debara tren berezian joaten ziren.

5. Deban bainatzen

- **Erref:** AB-023/005
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:10:36. **Bukatu:** 00:11:22
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza

Laburpena:

Igandetan Debara joaten ziren tren berezian. Abonuarekin 11 txakur handi (zentimo) balio zuen tiketak eta bestela, 18. Hondartzan bainatzen ziren, neska alde batetik eta mutilak bestetik. Nesken bainujantziak gorputz osokoak ziren eta gizonak kaleko prakekin bainatzen ziren.

6. Alderdi politikoak errepublika garaian

- **Erref:** AB-023/006
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:11:22. **Bukatu:** 00:12:29
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Errepublika aurretik denak ondo eramaten ziren baina ondoren, arazoak sortu ziren. Bera sozialista zenez eta neska-laguna abertzalea, azken honek familiari ez zitzaion Jose gustatzen alabarentzat. Mutilak tabernan mozkortu egiten ziren baina formalak ziren.

7. Hauteskundeak Errepublika garaian

- **Erref:** AB-023/007
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:12:29. **Bukatu:** 00:14:35
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

1931ko hauteskundeen inguruko hainbat azalpen ematen ditu. Sozialistak eta errepublikanoak bat eginda aurkeztu ziren eta emaitzen arabera sortu zen gobernuak: Alcalá Zamora presidente, Azaña gobernu buru, Prieto... Sozialisten artean borrokak egon ziren: Largo Caballeron aldekuak, Besteiristak, Prietistak...

8. 1934ko urriko iraultza

- **Erref:** AB-023/008
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:14:35. **Bukatu:** 00:16:16
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

1934ko urriko iraultzaren aurrekariak. Sozialistek, legetik kanpo zegoen bilera bat egin zuten eta iraultza hasi zen.

9. Politika errepublika garaian; sozialistak

- **Erref:** AB-023/009
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:16:16. **Bukatu:** 00:19:14
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Politika » Jarrera politikoak » Sozialistak

Laburpena:

Gil Robles-i buruzko azalpenak ematen ditu. "A por los 300!" esaldi ospetsua. Orduan ezkerreko alderdiak elkartu egin ziren eta Frente Popularra osatu zuten. 1936an, José "Querido" baldintzapeko askatasuna lortu zuen. Ezkertiarren artean banaketak jarraitzen zuen eta ez zuten gobernuan parte hartu.

10. 1934ko iraultzan hildakoak

- **Erref:** AB-023/010
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:19:14. **Bukatu:** 00:21:03
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

1934ko iraultzan Carlos Larrañaga zelan eta nork hil zuen kontatzen du. Beste hildako batzuk ere egon ziran: Sebastian Landa, Vázquez, Gerrikabeitia. Kartzelako bizimodua. Toribio Etxeberria...

11. 1934ko iraultzaren ondorioz espetxeratuak

- **Erref:** AB-023/011
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:21:03. **Bukatu:** 00:23:53
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

1934ko iraultzaren ondorioz, 112 eibartar kartzelan elkarrekin egon ziren. Kartzelako bizimoduaz hitz egiten du. Kartzelan ondo jaten zuten. Tabakoa nola lortzen zuten.

12. Goitarren eta behetarren arteko banaketa

- **Erref:** AB-023/012
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:23:53. **Bukatu:** 00:25:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa

Laburpena:

Goitarrak eta behetarrak Eibarren. Noiztik eta zergatik ematen zen banaketa hori.

13. Mendizaletasuna Eibarren

- **Erref:** AB-023/013
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:25:27. **Bukatu:** 00:26:33
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna

Laburpena:

Mendira joateko zaletasuna, berezkoa da eibartarrontzat. Galdaramiño, Urko... Umetan gurasoekin joaten ziren mendira eta gero Klub Deportiboarekin, domina ateratzeko.

14. Mendira umetatik; kanpaia (drauna)

- **Erref:** AB-023/014
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:26:33. **Bukatu:** 00:28:25
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna
- Baserrria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:

Umetan mendia zen beraien jolaslekua. Salbadorrera joaten ziren sarritan eta zuhaitz gainean txabolak egiten zituzten. Eibarren eguerdiko 12:00etan

kanpaia (drauna) jotzen zen eta lehenengo kanpaia entzun orduko korrika jaisten ziren herrira. Mendian, sagarrak, gereziak, perretxikoak, gaztainak... hartzen zituzten.

15. Umetako kuadrilak kaleka biltzen ziren

- **Erref:** AB-023/015
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:28:25. **Bukatu:** 00:30:56
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Fraideak etorri arte, auzo desberdinetako umeek ez zuten elkarrekin jolasten; kale bakoitzak eta lagun-talde bakoitzak bere berezitasunak zituen: Txonta eta Barakaldoko mutilak arrantzan trebeak ziren; Estazio kalekoak, tren geltokian gaiztakeriak egiten; Errebalekoak, merkatu plazan; Untzagakoak berriz, dantzan beste guztiak baino askoz lehenago ikasten zuten. Isasikoak, Untzagakoak eta ingurukoak pikardia gehiago zuten eta putetxeak ("andraetxiak") non zeuden bazekiten.

16. Egunero dantzaldia Untzagan

- **Erref:** AB-023/016
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:30:56. **Bukatu:** 00:34:12
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Taberna giroa » Putetxeak

Laburpena:

Isasiko eta Untzagako mutilek bazekiten zer ziren putetxeak eta nortzuk ziren prostitutak, baina behealdekoek ez. Hamazazpi urterekin egin zuen dantzan lehenengoz Untzagan. Hiru korrotan dantza egiten zen: txikia, handia eta bikoteena. Neskek mutil helduagoekin dantza egin nahi izaten zuten. Neguan 16:30tan hasten zen dantzaldia eta azken pieza gustuko neskarekin dantzatzen saiatzen ziren eta gero neskarekin pasioan joaten ziren Estazio kalera. Garai batean nola ligatzen zen.

17. Ingurukoak Eibarrera dantzara

- **Erref:** AB-023/017
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:34:12. **Bukatu:** 00:37:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Inguruko herrietatik jende asko etortzen zen Eibarrera dantzan egitera eta beraiek Bergarara joaten ziren sarritan ere. Bergararrak, "mokoluak". Eibarren diru asko zegoen. Soraluzekoek eibartarrei buruz esaten zuten: "Eibarko txitxia, oiloa".

Transkripzioa

- Mendirako zaletasuna noiz sartu jatzun?
- Hori berezkua da eibartarretan. [...] bertan euan. Eske, hortxe daoz mendixak. Mendixak hortxe daoz [...] Lehenengo egunian ilusiñua, mutil koskorak giñanian, ze zan? Ba, Galdaramiñora igotzia. Salbadorrera konforme [...] ta Galdaramiñora. Gero Urkora ta Urkotik ikusten genduan Eguarbitza ta Eguarbitzara. Ta gero, ba, gurasuekin igual Izarraitzera.

18. Tailerretik atera eta dantzara; afalordua

- **Erref:** AB-023/018
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:37:00. **Bukatu:** 00:38:47
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Gaztea zenean, tailerretik irten eta zertxobait txukuntzeko ohitura hartzen hasi ziren eibartarrak, Untzagara dantzara joan aurretik. Txikiteoa bilbotarrek eraman zuten Eibarrera. Aurretik, gizonak mahai batean jarri eta edan egiten zuten, bertatik mugitu gabe. Egunero lanetik atera, etxera arropaz aldatzera joan eta kalera joaten ziren 19:00ak arte. Afalostean, 20:00ak inguru, berriz ere kalera irteten eta 21:30erako etxera bueltatzen ziren. Neguan musika 16:30ean hasten zen; udan, 20:30ean. 8 pieza jotzen zituzten eta 22:00etarako etxera itzultzen ziren.

Transkripzioa

- Ta gero, ba, gurasuekin igual Izarraitzera ta haunditzen [...]
- giñazenian, ba, Klub Deportibuan sartu ta medaillia etaratzeia zan zerori. - Mendixak eginda, ezta? - Bai, ba! Mendixak eginda. Berez, hamentxe daoz ta!

19. Garai bateko nobioak; familia giroa

- **Erref:** AB-023/019
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:38:47. **Bukatu:** 00:40:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Zinea 18:30 etan hasten zen Kiputxanien. Nobiotan, etxera juateko ordua zaindu egin behar zen eta gurasoek asko kontrolatzen zuten. Gaur egun ez dago antzinako familia girorik. Orduan afaldu eta bazkaldu batera egiten zuten guztiek.

Transkripzioa

- Jolastu be igual zuek, umiak izanda, mendixan, ezta?
- Ene! Gure jolasteko lekua badakizu zer [...] Orduan giñan Arana... zerakiñ ezkontuta daona, Legazpiñekin ezkontuta daona... [...] ... Bueno, kustiñua da, gure jolas tokia zan Salbador! Goizian urten Salbadorrera, arbola gaiñian txabolía ein. Bai, ba! Bakotxak bere txabolak eukitzen genduzen. Goizian juaten giñan ta orduan ez zeuan piñadirik, zian pagadixak edo gaztañadixak , mendixa [...] Bueno, juaten giñan hara. Erlojurik ez genkaun ta ez genduan ikasi euzkixakin be ibiltzerik!

20. Arropak aldatzeko ohitura

- **Erref:** AB-023/020
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:40:30. **Bukatu:** 00:42:02
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Benigno Baskaranen kuadrillako baten inguruko anekdota bat kontatzen du, lanetik atera eta arropaz aldatzeko ohituran ingurukoa.

Transkripzioa

- Eibarren hamabixetan drauna jotzen zan. Drauna zan kanpai haundi bat. "Boum!… Boum!…" - Ta mendittik entzuten zan? - Karo! Entzungo ez zan ba? Bai, bai. Ta "boum!" entzuten gendunian hasten giñan goittik behera mendixan aintxixiketan. Bidetik ez, e? Martxia hartzen genduanian ezin geratu ta "bau!" eskua ipiñi arbolan ta geratzen giñan. Hurrengo beste arbolan, ta drauna jo orduko ya Txontan geozen. Aittak urten, Beistegiñetik etxera etortzen ta gu Salbadoretik, mahaira batera etortzen giñan. Bazkaldu, igari ein lehenengo Txontan ta atzera Salbadorrera.

21. Familiako anekdotak

- **Erref:** AB-023/021
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:42:02. **Bukatu:** 00:45:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Birraitoina harakina zuen eta oso bromazalea zen. Haren, aitonaren eta aitaren anekdotak kontatzen ditu.

Transkripzioa

- Bazkaldu, igari ein lehenengo Txontan ta atzera Salbadorrera. Bidian sagarrak ostu, keixa sasoian keixak ostu... nahiz ta jan ez. Sagarrak... ostu. Intxaurrik ez zeskuen lagatzen osten, intxaurra saldu eitten eben, baiña gaztaiña nahi genduana, e? Poltsakada gaztaiña. Ta perretxikua euan edozein lekutan orduan, hongua ta, sasoian, ezta? Etxera eruan gaztaiñak ta ama pozik, perretxikuak eruan ta hasarre. Zegaittik pentsatzen dozue zala?
- Enbenenau eingo dialakuan...
- Gaztaiñak ura ta gatza bakarrik bihar dabe ta perretxikuak olixua.

22. Eibarko Aratusteak Errepublika aurretik I

- **Erref:** AB-023/022
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:45:55. **Bukatu:** 00:46:52
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Errepublika aurretik aratusteak asko ospatzen ziren, baina gero beherakada egon zen. Aratusteen egun bakoitzean toki batean antolatzen zen dantzaldia: Casino Artista, Casino Musical Bretón, Casino Amistad, Rialto...

Transkripzioa

- Ta kuadrilla haundixa ibiltzen ziñazien?
- Bueno, orduan, ba, 12-14 lagun ta ibiltzen giñan urte biren barruan, eztakizu? Urte bete edo gaztiaguak, igual gaztiaguak... Txontan, porrejenplo, grupua haundixagua zan baiña edadian, sasoian alde haundixagua, zegaittik eze, zelan lagun gitxi zian, jente gitxi zan, ba, kuadrilla... Gu gehitxuago . Ta, pentseizu, frailliak etorri arte, hau morduak [...] ez daki, zelan Bidebarrixetakuak juaten giñan kuarteleko eskolara, Jardiñekuak-eta beste eskola batera, hamenguak Fronto Zaharrera, bestiak... Ez giñan nahastatzen! Bidebarrixetakuak Bidebarrixetakuekiñ ibiltzen giñan, Isasikuak Isasikuekin ta Estaziño kalekuak... Kale bakotxak bere espezialidadia ekan: gu Txontakuok eta [matadero] ta Barakaldokuak peskan giñan gogorak, zegaittik eze, horrek ez zian juaten Maltzara ta gu Maltzan, behe-aldekuok, [...] egitten genduan loiñatan, loiñak hartzen, [...] egitten genduzen.
- Zerekiñ?
- Eskuekiñ! [...] peskia e(g)uan! Estaziño kalekuak artistak zian estaziñoko bagoietan, [abillanak repeatzen?]. Honek plaza ingurukuok, Mª Angela ta, plazan. Inteligentienak. Guk, porejenplo, nik ekin netzan dantzan hamazortzi urtekiñ edo, baiña Untzagakuak? Asko lehenau! Zegaittik? Musikia hor zeken ta! Guk haraiño jua bihar giñan ta gu, ba, ez giñan etortzen. Ta pikardixia be bai. Orduan zelan e(g)uazen andraetxiak bi, Korrida Plaza aldamenian, Isasikuak eta honek Untzagakuok eta Fronto Zaharrekuak eta ha ikusten eben han mobimentua ta harek baekixen ze zan ta guk ez! Baiña prailliak etorri zianian, Isasira, orduan [Bide...] mutil batzuk, Barakaldoko batzuek, kale bakotxetikan jua giñan Isasiko fraillietara ta orduan hasi zan nahastia. Ta neri lehenengo-lehenengo , nik badakit zeñek esplikau estan. Foallera zeretik, Korrida Plaza gaiñian

e(g)uan leku bat foallerako... Ta urten fraillietatik ta Korrida Plaza gaiñera foallera ta zeretik juaten giñan, frontoian ostetik, Onaindianeko ha kalia zan, ta etxien parian pasatzen... bihar giñan ta atenziñua, eztakizu? "Ene! Horrek neskak ze dittuk?" Ta Isasiko mutil batek esplikau estan ze dian harek. Harek guk baiño lehenau ekixen horrek .

23. Eibarko Aratusteak Errepublika aurretik II

- **Erref:** AB-023/024
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:46:58. **Bukatu:** 00:48:22
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Jende askok gitarra jotzen zekien eta aratusteetako karrozetan ateratzen ziren jotzen. Don Poli abadeak karrozak ateratzen zituen aratusteetan ospitalerako dirua batzeko. Asteartea egun handia izaten zen; lagun-taldeak soziedadetan bazkaldu eta gero dantzara joaten ziren Untzagara edo frontoira. Egun horretan ohitura izaten zen nesken etxera afaltzera joatea.

24. Aratusteetan, nesken etxean afaltzen zen

- **Erref:** AB-023/025
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:48:22. **Bukatu:** 00:50:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Aratusteetan ohitura zen dantzaldi ostean nesken etxera afaltzera joatera.

25. Ugazabak eta langileak

- **Erref:** AB-023/026
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:50:18. **Bukatu:** 00:52:08
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Eibarren ohitura izan zen fabriken nagusiak eta langileak kuadrilla berekoak izatea. Ez zegoen klase banaketarik kuadrilletan. Elkarrekin egiten zen txikiteoa, ehizara joaten ziren...

26. Fama txarra Eibarrek

- **Erref:** AB-023/027
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:52:08. **Bukatu:** 00:54:50

- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Garai batean neska eibartarrek fama txarra zuten gorriak eta sozialistak zirelako. Abadeek eta Elizak eman zion fama hori Eibarri, sozialistak elizkoiak ezin zirelakoaren ustetan edo. Azpeititik Eibarrera neskame bezala etorritako bati, abadeak esan zion ez joateko Eibarrera, galdu egingo zelakoan edo. Amorebietan ere esaten zen.

27. Garai bateko guraso eta haurren arteko harremana

- **Erref:** AB-023/028
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:54:50. **Bukatu:** 00:55:42
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Garai batean gurasoen eta umeen arteko harremana ezberdina zen. Lehen haurrak ixilik gelditzen ziren nagusiak hitz egiten zutenean. Errespetu gehiago zegoen.

28. Maisu guztiak erdaldunak ziren

- **Erref:** AB-023/030
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:55:58. **Bukatu:** 00:57:51
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Maisuei errespetu handia izaten zitzairen. Guztiak kanpokoak eta erdaldunak ziren. Gehienek beste ikasketa batzuk ezin egin eta maisu sartzen ziren.

29. Maistrak Eibarren

- **Erref:** AB-023/031
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:57:51. **Bukatu:** 00:59:20
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Gerraostean neska askok maistra izateko ikasketak egin zituzten Aldatze ikastetxean, baina mutilek ez zuten magisteritza ikasten. Mutilak Armeria Eskolara joaten ziren. Maistra nafar asko egon zen Eibarko auzo-eskoletan lanean.

30. Maisu euskaldunik ez

- **Erref:** AB-023/032
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:59:20. **Bukatu:** 01:00:02
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Maisuak Espainiatik etorritakoak izaten ziren. Euskaldunak unibertsitatara joaten zirenean, arkitektu, mediku, ingeneritza, e.a, ikasketak egiten zituzten.

31. Albaitariak

- **Erref:** AB-023/033
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 01:00:02. **Bukatu:** 01:00:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Lanbideak

Laburpena:

Oso jende gutxik ikasten zuen albaitaritza, ez zegoelako behar handirik. Agiñazpiko tabernaria eta Pedro okina, albaitariak ziren.

32. Abade eibartar oso gutxi

- **Erref:** AB-023/034
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 01:00:40. **Bukatu:** 01:02:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Alemanen semeak unibertsitatara joaten ziren eta beste guztiak Armeria Eskolara. Abade ikasketa oso gutxi egiten ziren Eibarren eta abadeak inguruko herrietakoak izaten ziren. Don Poli plaentxiarra zen. Moja batzuk bazeuden Eibarren.

33. Bokazio elijioa

- **Erref:** AB-023/035
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 01:02:55. **Bukatu:** 01:03:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Eibarren abade eta moja sartu zen bikote bati buruz hitz egiten du. Biek ikasketak amaituak zituzten baina bokazio erlijiosoa zutenez ez ziren elkarrekin ezkondu.

34. Desamortizazioan, aristokraziak elizaren lurrak erosi zituenean

- **Erref:** AB-023/039
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 01:07:14. **Bukatu:** 01:09:12
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa

Laburpena:

Isasiko mojen lurrak noraino heltzen ziren. I. Karlistaldian bukatu zenean, Mendizabalen desamortizazioaren ondorioz, aristokraziak (Albako Dukesa, Mutrikuko Kondeak...) elizako lurrak erosi zituen oso merke eta jauregi asko eraiki ziren.

35. Estatuak Elizari dirua ematea

- **Erref:** AB-023/040
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 01:09:12. **Bukatu:** 01:09:56
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Mendizabalen legearen (desamortizazioa) ondorioz, Estatuak Elizari dirua ematearen arrazoia azaltzen du.

36. Baserriak jabe handien esku

- **Erref:** AB-067/001
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:00

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:

Garai batean lur-sail asko elizaren esku zeuden; konbentuak, e.a. Karlistada ostean, Mendizabal Ministroak, "Ley de amortización" atera zuen eta honen eraginez Elizari lurrak eta propietateak kendu zitzaizkion. Inguruko baserriak, Bilboko industrial, kapitalistek erosi zituzten. Errenteroak baserrietan; lehenago gariarekin pagatzen ziren errentak.

37. Baserri izenak; presak

- **Erref:** AB-067/002
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:03:00. **Bukatu:** 00:05:20

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak

Laburpena:

Amaña inguruan zeuden baserri batzuren izenak ematen ditu: "Barrenengua"; "Kantoikua"; "Torrekua"; e.a. Erraztineko indarra; errekan zeuden presak.

38. Kinarraga bailara: baserriak, errota...

- **Erref:** AB-067/003
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:05:20. **Bukatu:** 00:08:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

<p>Amaña inguruko toponimia aztertzen dihardu. Baserri izenak ematen ditu: "Kamiñokua"; Otaola baserriak non zeuden azaltzen du (3 ziren guztira). Olarreaga ingurua nolakoa zen; baserria, errota, ortua eta okindegia. Eibar hegoaldeko bailara, beraientzat beti Kiñarra-ballia. Arrate, Gorosta, Mandiola bailarak.</p>

39. Kinarraga bailara: baserriak, ermita...

- **Erref:** AB-067/004
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:08:00. **Bukatu:** 00:10:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

<p>Baserri izenak ematen ditu; asko, Ipurua inguruan kokatutakoak: "Txaltxakua", Isasizarra (Santa Inés ermitaren bueltan zegoen). "Berlangua" baserria; "Tutulukuak"; "Kaxkarrein" baserria, Elgetarako bidean zegoen, autopista dagoen tokian. Hura baino gorago, Ipurua baserria.</p>

40. Urki inguruan zeuden baserriak; toponimia

- **Erref:** AB-067/005
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:10:00. **Bukatu:** 00:13:30

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>herrigunean, Abontza baserria zegoen. Izen bereko bi baserri zeuden, bata ospitale ostean ("Makazkua") eta bestea, Isasi kalean. Urki inguruan zeuden hainbat baserriren izenak ematen ditu: Txaltxa eta Txaltxakoa; "Txatxingua", Banco de Pruebas inguruan; Urkiko ermitaren bueltan 3 baserri zeuden, "Urkikuak". Unbe toponimoa, bertan dauden mendi eta erreka izendatzeko erabiltzen da.</p>

41. Urki inguruan zeuden baserriak; toponimia

- **Erref:** AB-067/006
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:13:30. **Bukatu:** 00:16:30

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Altamira baserria eta Altamira-Palazio; bertakoa da Miguel Sagastume soinu-jole ezaguna. Urki inguruan "Katalangua" eta "Urki Kurutzekua" baserriak ere bazeuden; beste guztiak beraiendako "Urkixak" ziren.

42. Txonta inguruan zeuden baserriak

- **Erref:** AB-067/007
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:16:30. **Bukatu:** 00:18:35

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Unzeta baserria, kale-baserria zen; gertu, "Korriua"neko zentral elektrikoa zegoen. Unzeta baserri aurrean bolatokia zegoen; erreka garbia pasatzen zen bertatik eta arrantzan egiten zuten.

43. Txonta inguruan zeuden baserriak

- **Erref:** AB-067/008
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:18:35. **Bukatu:** 00:21:10

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Errekaren goiko aldean zegoen etxeari, "Txarridunaneakua" esaten zitzaion. Bertan kainoiak egiteko tailarra zuten eta Txontako erreka indarra erabiltzen zuten lan horretarako. Gisastu baserria.

44. Kinarraga bailara: baserri izenak; kokapena

- **Erref:** AB-067/009
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:21:10. **Bukatu:** 00:23:40

Gaia(k):

- Lanbideak

Laburpena:

Txonta inguruko baserrien izenak ematen ditu: Iparragirre baserria, kale-baserria zen; autopista egin zenean galdu zen. Iparragirre eta Txopenguako baserrietan idiak egoten ziren; baserritarrek gurdizain lanak egiten zituzten. "Sautxixak" esaten zitzaion beste baserri multzo bati.

45. Kinarraga bailara: baserri izenak; kokapena

- **Erref:** AB-067/010
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:23:40. **Bukatu:** 00:26:05

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Iragorri, baserri garrantzitsua zen. Azitain aldera, Iparragirre baserria baino beherago, "Aixa" baserria zegoen. Txontan, kale aldera jarraitu ezker, Bustinzuri baserria. Baserri honen jabea López zen eta kaletar askorentzat "Lopezzenekua" bilakatu zen. "Teillerixa", etxebizitza biko; gorago, "Teillerixa zaharra".

46. Txonta inguruan zeuden baserriak

- **Erref:** AB-067/011
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:26:05. **Bukatu:** 00:29:45

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Txonta kalean sartuta ezkerreko aldera, Zubiaurre baserria; Errastitarrena zen. Bustinzuri baserriaren lursailak non zeuden.

47. Urkizu inguruan zeuden baserriak

- **Erref:** AB-067/012
- **Iraupena:** 0:00:15. **Hasi:** 00:29:45. **Bukatu:** 00:30:00

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Karmeliten elizatik gertu, Etxebarri baserria; Orbeatarrena zen. Lantegia eta baserria elkarren ondoan zeuden. Barrena baserria, goitik behera goazela erreka ezkerreko aldean zegoen.

48. Azitain inguruan zeuden baserriak

- **Erref:** AB-067/013
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:03:20

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Aldaketa handiak egon dira Eibarko kaleetan. Urkizu-Azitain inguruan zeuden hainbat baserriren izenak ematen ditu: "Barrenazarra"; presa bat zegoen bertan eta oso erreka aberatsa zen. Barrenaberri etxea. Azitainen zeuden baserriak, kale-baserriak ziren: Azitain; "Txopengua"; Arrazola baserriak. Ibarzabal baserria; Apalategi errota.

49. Azitain inguruan zeuden baserriak

- **Erref:** AB-067/014
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:03:20. **Bukatu:** 00:05:50

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Lazareto etxea, beraientzat "Nafarretxia". Gatzizenaren jatorria, nafarrerria gaixotasunetik dator; horren inguruko azalpenak. San Martin baserria, ermitaren aldamenean; Eltzartzaga.

50. Unzeta Jauregia

- **Erref:** AB-067/015
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:05:50. **Bukatu:** 00:09:05

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

"Kapitantxuaneko etxia", Unzeta jauregikoak egin zuen.

51. Azitain inguruan zeuden baserriak

- **Erref:** AB-067/016
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:09:05. **Bukatu:** 00:11:10

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Txarakoa; Txara-gainekoa. Ondamendi etxea eta taberna.

52. Matsaria ingurua; bolatokiak Eibarren

- **Erref:** AB-067/017
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:11:10. **Bukatu:** 00:13:25

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Asua; Urkuzei. Matsaria baserria; erreka. Bolatokiak Eibarren.

53. Ibargain, idi-probetan ezaguna

- **Erref:** AB-067/018
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:13:25. **Bukatu:** 00:15:05

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Ibargain baserria; idietara dedikatzen zen batez ere.

54. Pagei izeneko baserriak

- **Erref:** AB-067/019
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:15:05. **Bukatu:** 00:18:05

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Pagei baserria, Muzategi buruan. Beste pare bat etxe zeuden Pagei izenarekin. "Pageixak": Matsarigain inguruan (transformadore aurrean); Isuan ere, Pagei-korta; Ibargainen lur-sailetan ere Pagei izeneko etxe bat zegoen.

55. Baserri izenak; errotak

- **Erref:** AB-067/020
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:18:05. **Bukatu:** 00:20:20

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Pitxargain baserria; Aldatzeko jauregia; Mirafloresak. Urkizun, Etxebarri baserria. Ezagutzen ez dituen baserri izenak; errota.

56. Eibarren aurki zitezkeen presak

- **Erref:** AB-067/021
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:20:20. **Bukatu:** 00:22:45

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Olarreagan, Asaldeginoko okindegia eta errota. Eibarko presa batzuk: Torreakoa; Kakalardokoa; Cachonekoa. Arikixaneko zubia baino gorago, arotzeria. Urkizuko presa; okindegia eta errota ere bertan zeuden. Barrena; Azitain; Apalategi.

57. Baserrien bilakaera XX. mendean zehar

- **Erref:** AB-067/022
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:22:45. **Bukatu:** 00:24:00

Gaia(k):**Laburpena:**

<p>Aldaketa handiak gertatu dira XIX. mendetik aurrera. Gerra aurreko urteetan baserri asko kale-baserri bilakatu ziren eta gerraostean desagertu egin ziren.</p>

58. Errebal kalean zeuden etxe garrantzitsuak: Ibarbe; "Kontadorekua"...

- **Erref:** AB-067/023
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:24:00. **Bukatu:** 00:26:40

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Ibarbe etxea Mrd Angela kalean zegoen: etxe handia, dotorea zen. G^{me} mez okulista, parrokoa... bertan bizi ziren; gerraostean desagertu zen. "Kontadorekua" etxearen armarria.

59. Isasi inguruko toponimia

- **Erref:** AB-067/024
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:26:40. **Bukatu:** 00:28:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Makalarrokoa, Isasin zegoen baserria. Beraiek "Kakalardonekua" esaten zioten inguruari. "Marruko" gaitzizena zuen gizonaren inguruko pasartea. Loidi errota; Olabe-Soro...ez ditu gogoratzen.

60. Aldaketa handiak toponimia mailan azkenengo urteetan

- **Erref:** AB-067/025
- **Iraupena:** 0:03:33. **Hasi:** 00:28:00. **Bukatu:** 00:31:33

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak

Laburpena:

Aldaketa handiak egon dira azkenengo mendean. 1885eko planotik 1912kora aldaketa asko egon dira.

61. Eibarko azpiegiturak: zubiak, latsarriak, e.a.

- **Erref:** AB-068/003
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:04:25. **Bukatu:** 00:06:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Errekaren ibilbidean zehar, latsarriak zeuden hainbat tokitan. Arikixaneko zubia; Bidebarrieta kalean zehar zeuden zubiak.

62. Garai batean Eibarren egon ziren harrobiak

- **Erref:** AB-068/006

- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:12:40. **Bukatu:** 00:16:10

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Harrobiak Eibarren: Amañan; Txontan; Elgetako bidean beste txiki bat; Asua errekan; Maltzagan.

63. Eibarko ermitak; Arrateko pausoak

- **Erref:** AB-068/007
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:16:10. **Bukatu:** 00:18:40

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

<p>Garai batean Eibarren ezagutu zituen ermitak: Untzagan; "Ferrol"-en (parrokia inguruan); Santa Ines; Urki; Azitain. Arrate bailaran: San Martin. Arrateko pausoak nondik-nora doazen. Ama Birjinaren inguruko istorioak; ermitaren kokapena...</p>

64. Auzoetako ermitak; ohitura zaharrak (letaniak, pausoak, e.a.)

- **Erref:** AB-068/008
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:18:40. **Bukatu:** 00:21:30

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

<p>Beste ermita batzuk: Santa Kurutzeko ermita; Akondia baserriaren aldamenean San Adrián; Salbador; San Roman. Mendien dauden ermiten jabetza. Ohiturak galtzen doaz: letaniak; pausoak; e.a.</p>

65. Arratera igotzeko bide zaharrak

- **Erref:** AB-068/009
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:21:30. **Bukatu:** 00:23:15

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Arratera igotzeko bideak nondik nora doazen: Orbekoa eta Arratekoa.

66. Bidebarrieta kalean zeuden zubiak

- **Erref:** AB-068/011
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:24:30. **Bukatu:** 00:27:45

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Trokaolaneko zubia; Trokaolaneko etxea, Iraolagoitianeko inprenta parean. Trokaolaneko zubia baino beherago, Otsoaneko zubia. Otsoanekoa tailarra, orain Txomoko etxeak dauden tokian. Mordf; Angelan, "Trinketia" izena zuen kafea. Merkatu plazaren eta Arikixaneko zubiaren artean 3 zubi zeuden.

67. Urkizu inguruan zeuden zubiak

- **Erref:** AB-068/012
- **Iraupena:** -1 day, 23:52:15. **Hasi:** 00:27:45. **Bukatu:** 00:20:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Orain Urkizuko parkea dagoen lekuan, Bartolomeko zubia. Zubiak: Bartolomekoa, Urkizukoa eta Barrenengoa. Urkizuko iturria, Erraztineko sutegiaren azpian zegoen (Iparragirrerako bidea dagoen tokian); gero urkizuko parkera aldatu zuten.

68. Gerra aurreko hiri-antolaketa: zubiak

- **Erref:** AB-068/013
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:15

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Ardantzako zubia. Paseo San Andres aldera pasatzeko, udaletxe ingurutik beste zubi bat. Kakalardokoan beste zubi txiki bat eta Torrekoan, arkudun zubia.

69. Eibar eta sozialismoa

- **Erref:** AB-092/001
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

Pello Zabaletak Eibarko herriaren gorazarre egiten du. Eibarko sozialistek historia luzea dutela herrian dio. Jose Etxeberria `Querido´, eibartar sozialista. Gaitzizenaren inguruko azalpenak.

Transkripzioa

- Eibar: herri berezia, lehenago eta gaur. Historia bizia du. Bizitasunez egindako historia. Eibarren, sozialistek ere, historia luzea dute. Izen inportanteak badira Eibarren eta eibartar sozialisten artean: Toribio

Etxebarria bat, edo Benigno Baskaran bat, eta beste hainbat eta hainbat. Gaur sozialista bat dut solaskide, baina eibartarra.

- Zer zara zu gehiago, eibartarra ala sozialista?
- Eibarko sozialista; eibartar sozialista.
- Gero ikusi beharko dugu hori zer den, ezta? Jose Etxeberria. Hala esan behar da ala Jose `Querido´?
- Zuk Eibarren galdetzen badozu "Jose Etxeberria", igual ez detsue emongo erantzunik. "Jose `Querido´"? Jose `Querido´, askok pentsatzen dabe, kanpotik etorri dan... nere abizena dala zera...
- `Querido´ hori.
- ... `Querido´. Eta ez; da gatzizena esaten dabena. Nere [iriatonari] jarritako gatzizena da. Asieske... bastante urte askoko zera...
- Historia da hori.
- ... historia.
- Ze, zuk, ia laurogeita sei edo, zenbat egin dituzu?
- Larogeta sei urte egin dittut.

70. Eibar, izaera berezia duen herri txikia

- **Erref:** AB-092/002
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:01:18. **Bukatu:** 00:02:22
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa

Laburpena:

<p>86 urte dituela dio `Querido´k. Antzinako Eibar nolakoa zen aipatzen du. Herri txikia zen, baina inguruko herririk handienetakoa. Izaera berezia zuen herri txikia: temperamentuz, politika aldetik; etab. Armeria Eskola.</p>

Transkripzioa

- Beraz, hemengo historia —Eibarko historia eta— nahiko ondo ezagutzen duzu. Bertako mugimendu guzti horiek... Larogeita sei urte dituzula esanda, ia... mendearen lehenengo urteetara goaz. Hor, lehendabiziko hamarkada horietara. Gogoan al daukazu zure haurretako Eibar nolakoa zen?
- Bueno, Eibar orduan zan, herri txiki bat; txikixa zan. Guk pentsatzen genduan haundixa zala. Eske eze, inguruan herririk haundiñetakua zan ta...
- Eta gero, gainera, industria ere bazeukan!
- Bai, ba. Ekan, erderaz esaten da: "personalidad propia".
- ... zeukan.
- Bai. Por tempera... temperamentuz, idea politikuetan, eta gauza asko ekazen alboko herrixak ez ekena. Por ejemplo, Eibarrek, —harro gara— ekan Eskola Armerixia.
- Baina hori geroagokoa da.
- Bueno...

71. Armeria Eskolaren hastapenak; irakasleak

- **Erref:** AB-092/003
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:02:22. **Bukatu:** 00:03:57
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa

Laburpena:

<p>Armeria Eskolaren hastapenak (1912). Frontoi Zaharrean egon zen hasiera batean Armeria Eskola, gerora ezagutu dugun eraikina egin arte. Irakasle ezagunak: Julian Etxeberria; Pio Zulaika; `Ondarru´. Maisu batzuk bertako ikasleak izandakoak: Galarraga, Ormaetxea, etab. Inguruko herrietatik jende asko etortzen zen. Jacinto Galarraga, Urresti.</p>

Transkripzioa

- Ni umia nintzanian, Eskola Armerixia sortu zan, 1912xan. Oin dagon tokixan ez; Frontoi Zaharrian. Gero juan zan Isasira. Eta, klaro, maixuak, danak Eibartarrak ziran: Julian Etxeberria zan direktoria, Toribio Zulaika zan dibujoko maixua, Jose `Ondarru´ —Ondarrutarra zan; Eibarren ofiziua ikasi eban—. Hórrek ziran, `Ondarru´-eta ziran... Pio Zulaika, liman... ajustadore erakusten ebenak. Gero, Eskola Armerixan baeguazen beste maixo batzuk, bertako alumnuak izandakuak: Galarraga, Ormaetxea... Eta, klaro, inguruan zelan ez eguan zera... beste eskolarik ofiziua erakusten ebenik, alboko herrixetatik etortzen ziran Eibarrera: Elgoibartik, Ermutik... Hónek, patronotxuak, euren taillarra ekenak, euren semiak be, —bixar edo etzi taillarran jabe, nagusi egin deixazen— ba etortzen ziran Eskola Armerixara. Orduan gaur perito industrial izatia beste izango zan Eskola Armerixia.

- Edo gehiago, gerora ere!

- Bai, ba! Handik sortu ziran, ba... "directores de empresa". Por ejemplo, ba: Jazinto Galarraga, Urresti... en fin, mordua, euren taillarretan, e...

72. Eibarko herriak izaera berezia; lagun taldeak

- **Erref:** AB-092/004
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:03:57. **Bukatu:** 00:05:25
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Eibartar guztiek familia handi bat osatzen zuten. Eskola munizipalak. Lagun taldeak auzoen arabera egituratzen ziren. Estaziño kalekoak geltokian lapurretan egiten trebeenak ziren; Untzagakoek dantzan lehenago ikasten zuten; Errebalekoek Merkatu Plaza dominatzen zuten. Behetarrak arrantzan ondo moldatzen ziren. Erreka aberatsa.</p>

Transkripzioa

- Baina, garai hartako Eibar... Zuek guztiok, zeuen artean, denok ezagunak izango zineten.

- Bueno, orduan pentsatzen genduan danok, e... famelixa bat, famelixa haundi bat giñala. Baiña zelan eskolak munizipalak ziran, por ejemplo: Bidebarrixetako mutikuak danok eskola batera juaten giñan; Estaziñokuak beste eskola batera; Untzagakuak beste batera... Eta ohitturetan pixkat bagenkagun; guk ohitturak diferente genkaguzen.

- Eskolak markatzen zuen, orduan.

- Bai, ba... Estaziño kalekuak Estaziño dominatzen eben. Orduan errezagua zan bagoietatik eta...

- Zerbait ekartzia.
- ... zerbaitt ekartzia. Hamen plaza ingurukuak plazan egitten eben lapurretan. Untzagakuak ziran pillu... intelijentienak. Zelan musikia egoten zan, ba, hárek guk baiño —behe aldekuak baino—lehenago ikasi eben zera: neskekin dantzán egiñ eta neskengana [arrimatzerá]. Gu, berriz, behetarrek, peskarixak giñan onak. Maltzaga zelan genkagun hurrian, ba... gure dibersiñua zan: txirrinboliakin Maltzagara juan, igari egiñ eta loiñak harrapau.
- Orduan bazegoen eta...
- Bai, ba!
- Eta erreka garbiago orain baino.
- Hombre! Orduan e... ezkaillua eta kangrejua eta...
- Beste Eibar bat, orduan, hura!
- Hombre! Konpletamente diferentia.

73. Sozialismoaren hastapenak Eibarren

- **Erref:** AB-092/005
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:05:25. **Bukatu:** 00:07:42
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

<p>Sozialismoaren sorrera Eibarren. Tira-birak karlista eta liberalen artean. Eibar liberala zen. Liberalismoak edo industriak ekarri zuen sozialismoa? Gremioen inguruko azalpenak. Sindikatuak gero eta indar handiagoa (UGT). Bilboko sozialisten eragina: Indalecio Prieto, Madinabeitia, etab. Meabe.</p>

Transkripzioa

- Baina, beste Eibar bat esaten dugu, eta tira-birak ere baziren. Ze... zu hazten, eta orduantxe ari zan, esaterako, Eusko Alderdi Jeltzalea hazten.
- Bai...
- Sozialistak lehentxoago mugitu ziren Eibarren.
- Bai.
- Eta beren artean... tira-birak eta, baziren. Hemen, Eibarren, Karlistak alde batetik, eta gero liberalak...
- Liberalak, konserbadoriak...
- Denetik.
- Danetik, bai. Eibarren, e... Eibar, Eibar liberala zan gu umiak giñanian. Liberala zan. Sozialismua jaixotzen. E... liberalismuak ekarri eban sozialismua, ala industriak ekarri eban sozialismua?
- Hori zuek jakingo duzue; eibartarrok.
- Zegaittik eze, industriak hamen gremixuak ziran. Sindikatuetan, gremixuak. Bat zan famosua: kanpotarrerri, "pistoleros".
- Eta, zergatik zan?
- Euren e...banderiatkin! "Pistoleros". Pistolia, eta "Primero de mayo" egunian, hárek urtetzen eben, akabatzailliak... Orduan e... sindikatua zan UGT; bat. UGT zan, ezta? Baiña bakotxak bere... aparte: akabatzailliak alde batetik, baskulagiñak beste aldetik... euren grupuak ekezen. Klaro! Sidikatuetañ hasi ziranian lutan, ba, Bilbo eguan hurrian. Bilbo eguan hurrian, eta Eibarko "Casa del Pueblo"ak hartu eban influentzia Bilboko sozialistak.
- Bai, Bilbok markatu zuen... Nahiz eta Meabe nahiko inportantea izan!

- Bai, ba!
- Baina... Bilbotik Indalecio Prieto ere, bera etorri zen...
- Eske guk ez genduan pentsatzen, e...
- Madinabeitia...
- Madinabeitia, asko Eibarrera etortzen zan itxuria!
- Hori lehenago, lehenago.
- Bai, ba. Toribio lagun haundixa zan.
- Beraz, hor dago beste zera bat, beste Eibar bat. E... zuk esaten duzun bezala: bata hemengo, bestea hango, bestea alde guztietako.

74. Fraideen etorrera; Armeria Eskola

- **Erref:** AB-092/006
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:07:42. **Bukatu:** 00:10:23
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

<p>Eskola Munizipalak. "Hermanos del Sagrado Corazøn"; zuzendaria frantsesa zen (Hermano Luis). Fraideak Eibarrera etorri zirenean, umeen janzkeran ere eragin nabarmena izan zuten. Eskola munizipaletara tunikarekin eta abarketekin joaten ziren, baina fraideak etorri zirenetik, umeak dotoreago hasi ziren eskolara joaten. Armeria Eskolara joan zen ikastera eta handik Izarrera lanera. Izarretik Alfara.</p>

Transkripzioa

- Zuk, ze karrera egin zenuen? Zenbat estudiatu zenuen haurretan?
- Zenbat...?
- Estudiatu. Eskolan eta, zenbat ibili zinen?
- Bueno ni lehelengotik...
- Beno, garai hartan oso gutxi ibiltzen zan!
- Eskola munizipalian lehelengo. Han tokatzen jatan.
- Bai, bai, bai, baina...
- Gero frailliak etorri ziran. Hárek asko aldatu eben zera... Eibarko ohiturak umien artian. Lehen esan detsudan moduan, gu, Bidebarrixetakuok, juaten giñan Bidebarrixetara.
- Bai, bertakook.
- Estaziño aldekuak Estaziño kalian, alondigan; Untzagan Untzagakuak... Eta frailliak etorri ziranian, orduan juntau giñan bai behe aldekuak, bai erdikuak, kale guztietako mutikuak juntau giñan. "Hermanos del Sagrado Corazón" zan eskolia. Eta hárek jarri eben e... franse... bai, maixuak, hamenguak ziran, espáñolak ziran, baiña direktoria frantsesa zan: Hermano Luis. Franes erakutsi eskuen.
- Bai, bai, bai.
- Eta orduan, e... Eibarko gaztiak, gauza ona be, alkarri pegau gentsagun, baiña gauza txarrak be bai, e!
- Elkarrekin denak nahastean, nahastu egin zen.
- Zelan, zelan influidu leike! Influenzia, zerak, eskola batek, umien jantzixan! Gu ume giñanian —umiak, eskola munizipalian—, tunikiakin juaten giñan. Tunikia zan!
- Bai, bai, bai.
- Gure jantzixa zan tunikia. Eta neguan jersixa barruan. Baiña... gure amak, frailliak etorri ziranian, pixkat dotoriago hasi ziran...

- ... janzten.
- Janzten. Konpletamente kanbixau zan gure jantzixa, eta zera...
- Oinetakoak lehen, zer izaten ziren? Espartzinak?
- Abarketia.
- Abarketia.
- Abarketia. Gero etorri ziran zapatillak. Sandaliak...
- Ba hori, moda handia zan. Geroagoko kontuak dira.
- Tunikia be desagertu egin zan. Edo jersixa —dotoriagua— edo marinerua, edo... en fin!
- Bai, bai, bai, bai. Beraz, Eibarren, berriketa guztia zeuk egin duzu.
- Bai... Kanbixau egin zan.
- Bai, bai, bai. Eta horietan ere, zu ibili zinen ikasten.
- Nik fraillietan egin nittuan hiru urte, Hermano Luisegaz, eta gero, ba, Eskola Armerixan sartu nintzan. Eskola Armerixan hiru urte egiñ eta lehelengotikan Amorebietara juan nintzan biharrera.
- Lanera.
- Bai. Izarrera. Eta Izarretik Alfara.

75. Alfa kooperatibaren sorrera

- **Erref:** AB-092/007
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:10:23. **Bukatu:** 00:13:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

<p>Alfa, sozialistek sortutako kooperatiba. Alfañ lanean sartzeko araudia bete behar zen. Alfa nola sortu zen azaltzen du: Orbearenean greba gogorra egon zen eta langileek kooperatiba bat egiteko asmoa izan zuten.</p>

Transkripzioa

- Alfa, Alfa. Hori beste historia bat da.
- Nik ez neban nahi Alfara juaterik.
- Ez?
- Ez. Zegaittik eze, Izarren ondo neguan. Bakarrik, amandako eta, arazo haundixa zan semia zapatuan etorri eta astelehenian juan eta... en fin! Baiña ni han lanian, ondo neguan, gustora! Eta banekixan Alfara "torno-revolver"era juan bihar nintzala biharrera. O sea, ya mekanikatik alde egitten neban, ezta?
- Bai, bai, bai, bai. Baina Alfa, bestalde, zuena zan. Sozialistena ez zan ba?
- Bai ba, akzionista! Sartzerakuan ez bazekazun akziñorik gurasuak edo... zeuk akziñuak hartu bihar zenduzen. Ez eben obligatzen zenbat, baiña akziñuak hartu bihar ziran, akzionistia izan bihar zan.
- Kapitalista, beraz.
- Bai.
- Sozialistak kapitalista eginda, hemen Eibarren.
- Ba... Reglamento batzuk, Alfañ sartzeko, bihar ziran. Izan bihar ziñan: Alfako bihargiñaren semia edo akzionisten semia, zegaittik eze Alfatik fuera, akzionista asko zan Eibarren. Zela agertu zan Alfa? Ba, huelga bat egon zan Eibarren Orbeanian, eskatu eben zera, laguntasuna "Casa del Pueblo"ari , "Casa del Pueblo"ak lagundu etsen, huelgia hiru hillabetekua edo izan zan...

- Gogorra, gainera! Abuztutik abendura!
- Bai, ba!
- Luzea eta gogorra.
- Huelgia irabazi egin zan, irabazi egin zan. Baiña Orbeanian bihargin mordua ez ziran ondo geratu ugezabaz. Orduan, itxuria, pentsatzen eben Alfa kooperatibia egittia. Taillar bat eguan salgai, hamentxe! Hortxe eguan taillarra —Etxeberria Hermanos— eta Alfak erosi eban. Horretarako, ba, akziñuak. Eta akziñuak e... bihargiñak hasten ziran seilluekin; eta etxian eguan liburu... kuadernotxo bat, eta aittak zapatuetan ekartzen eban zera, seillua eta ni nintzan pegatzaillia. Gero, liburua betetzen zanian, hartzen ziran akziñuak eta ["visto" bat egitten jakon].

76. Alfa lantegiaren filosofia; Omega kolektiboa

- **Erref:** AB-092/008
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:13:00. **Bukatu:** 00:14:26
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa

Laburpena:

<p>Alfaren filosofia; lantegi esanguratsua Eibarren. Omega kolektiboa. Inguruko herrietan ez zegoen horrelako esperientziarik.</p>

Transkripzioa

- Bai, bai, bai. Hori da Alfa. Baina Alfa, filosofia oso bat zen. Esan nahi da, akzioen bidez... Eta sozialisten edo UGTren espiritua hor barruan zegoen. Eta gero, gainera, ez da ahaztu behar: zu, jaiotzez, hamabikoa zara eta hamazazpian Errusiako Erreboluzioa izan zen! Eta horrek itxaropen asko piztu zituen bazterretan! Eta hemen bazeneukaten... nola zen? Lehen kontatu didazu mikrofonotik aparte... kolektiboa?
- Omega. Hori gerra europeia baino lehenagokua da. Ha be akziñuekiñ egin zan.
- Eta hor, filosofia oso bat bazegoen —esan nahi da: sozialistena, dena ona, eta abar— inguruetan ez zegoena.
- Sozialistarik ez eguan.
- Ez. Esan nahi dut, gainerako fabriketan eta, izpiritu hori eta... ez zegoen.
- Ez eguan inkietude hori, zera, sindikatorik ez zan. Baeken zera, esaten gentsagun guk: “Sindicato Amarillo”.
- Horiek gaiztoak ziren!
- Katolikuak ziran. En general, ugezabak ondo ikusittakuak.
- Eta zuena ez zan...
- Ez.

77. Lantegiko nagusien eta langileen arteko harremana

- **Erref:** AB-092/009
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:14:26. **Bukatu:** 00:16:17
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

<p>Ugazaba eta langileen arteko harremana Eibarren. Aita Beistegirenean akabatzailea zen. Anekdota barregarri bat kontatzen du honen inguruan.</p>

Transkripzioa

- Baiña Eibarren gauza bat eguan zera: Beste herrixetan —por ejemplo, Durangon eta— dirudunak —esango dogu— ez eban alternatzen bihargiñekin. Eibarren ez eguan hori, e! Eibarren gauza bat notabilia genduan. Nere aitta zan Beistegiñian akabatzaillie, bihargiña zan. Beistegi anaiak ziran ugezabak, baiña lagunak ziran.
- Bai, bai, bai, bai.
- Kuadrilla baten juntatzen ziran ugezabak eta bihargiñak: txikiteuan, bazkarixetan, kazara... Kazara be alkarrekin, peskara be alkarrekin... Nahiz eta taillarrian Cosme eta Juanito ugezabak izan, kalia ez ziran ugezabak.
- Bai, bai, bai. Horrek, beraz, esan nahi du, bestelako elkartasun bat edo bestelako giro bat bazala hor!
- Bai. Txiste bat kontauko detsut.
- Bota!
- Ipuiña, ipuiña behintzat. Eibarren zan famoso bat: Punteret. Dotoria. Akabatzaillia zan. Baiña iñok ez eban pentsatzen —ha hain zan kuriosua eta garbixa— akabatzaillia zanik. Klaro! Ugezaba eta bera lagunak ziran. Eta egun baten Punteret Untzagan tabernan eguan, mostradorian, eta sartu zan Cosme Beistegi, ugezaba. Punteret gastua egitten eguan: “Ze hartuko dok?”, “Booo!”. Ugezaba juan zan pagatzera eta esan etsan eze: “Ez, e? Ez. Hamen ez dok pagauko. Hamen neuk pagauko juat. Hik pagau egik ondo taillarrian! Taillarrian pagau egik bihar dan moduan, baiña hamen ez, e? Hau neuk pagauko juat”.
- Inbitazioa.
- Bai.

78. Primo de Riveraren diktadura

- **Erref:** AB-092/010
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:16:17. **Bukatu:** 00:18:09
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

<p>Primo de Riveraren diktadura; "diktablanda" izan zela esan daiteke: "Casa del Pueblo"a, Batzokia zabalik jarraitu zuten; UGT; Agrupazio Sozialistek martxan jarraitu zuten; etab. Sozialistentzat ez zen hain gogorra izan; komunistentzat zorrotzagoa izango zen ziur aski.</p>

Transkripzioa

- Eibar. Zuk gogoan edukiko duzu diktadura, Primo de Riverarena?
- Bai! Ezagutu neban!
- Zer moduz pasatu zenuten hemen?
- Ene! Ez dakit ba nik ze diktadura klase zan ha!

- "Dictablanda"-eta esaten zuten. Izen asko ditu.

- Zegaittik eze "Casa del Pueblo" zabalik eguan, UGT-k funtzionatzen eban, agrupaziño sozialistak funtzionatzen eban... Baiña egingo zittuan gauza txarrak be: monopoliua eta. En fin! "Monopolio de petroleos", "Compañía de telefónica", eta gauza asko. Baiña, por ejemplo, igual, komunistendako eta, txarra izango zan, baiña Eibarren, represalixarik ez dakitt egon zan, zera, diktadura denporan. Guk ez genduan, behintzat, notatzen. "Primero de Mayo" eguna zelebratzen zan. Igual Candidok-eta, bai, baiña sozialistak... Es más, pentsatzen dot, e... entzunda dakat Largo Caballero —gero ministrua izan zana sozialistekin— Primo de Riveraren denporan kargu haundi bat euki ebala Gobiernuan. Mitin sozialistak be ezagutu nittuan Primo de Riveraren denporan! Ez dakitt, izango zan "Cincuenta aniversario de La Casa del Pueblo, de la fundación de la agrupación socialista"; frontoian izan zan zera, mitiña. Horrekiñ esan gura dot, e...

- Bai, baziran bestelako gauzak, bazituen e...

- Es más, Eibarren Batzokixa be zabalik egon zan denpora guztian, ze...

79. Errepublikaren aldarrikapena; ordu batzuetan estu

- **Erref:** AB-092/012
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:19:32. **Bukatu:** 00:22:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan

Laburpena:

<p>II. Errepublikaren aldarrikapena Eibarren. Hauteskundeak apirilaren 12an izan ziren. Hurrengo egunean lanera joan gabe gelditu ziren; erromeria egon zen; etab. Apirilaren 14an Errepublika aldarrikatu zuten. Gal´n eta García Hern´ndez-en argazkiak jarri zituzten udaletxean, erregearena kendu ostean. Ordu batzuetan estu ibili ziren. 16:30ak inguruan heldu zen baieztapena. Jai handia egin zuten. Errepublikak itxaropen handia ekarri zuen.</p>

Transkripzioa

- Beste gauza bat! Errepublika: gogoan daukazu noiz hots egin zan Eibarren?

- Zelan?

- Errepublika noiz hots egin zan Eibarren, gogoan al daukazu?

- Zelan? Noiz agertu zan?

- Bai. Errepublika noiz hots egin zan. Bandera jarri eta...!

- Hantxe nenguan ni! Treinta y uno. Elekziñuak izan ziran hillaren hamabixan; bai, hillaren hamabixan elekziñuak izan ziran, eta hurrengo eguna zelebrau genduan! Lanera juan ez, eta gero lanetik urten eta erromerixia. Hillaren hamalauan, goixian, juntau giñan aiuntamentuan, eta jarri genduan Galán y García Hernández-en erretrato bat erregia kenduta, jarri genduan banderia, y... Republika proklamau.

- Eibarko Errepublika.

- Bai... Jai haundi bat izan zan.

- Hemen?

- Honbre! Goixian, lehelengotikan, manifestaziño txiki bat; arrasaldian manifestaziño haundi bat... Egon zan momentu bat, pixkat dudosua eta zera... Bazkalostian Madrítettik ez eguan notiziarik eta... Guardia zibil batzuk be ekarri zittuen itxuria Eibarrera eta... estu! Eta halako baten, lau eta

erdiak inguruan, etorri zan notizia Eibarren, e... Madriden e... proklamau zala Republika.

- Eta hortik aurrera, libre.
- Libre.
- Baina, herri osoak hartu zuen parte hortan!
- Ene! Pentsaizu! Ez eban hartuko? Elekziñuak egon ziran, derecha batek ez eban urten! Ez dakit zenbat konzejal izango ziran, hamazazpi ala hemeretzi. Nazionalista bat, eta beste guztiak republikanuak eta sozialistak izan ziran. Así ke... herri guztia. Eske... Eibarren, mentalidadia eguan, itxuria, republikanua.
- Zuk orduan edukiko zenituen... hogei urte.
- Hemeretzi urte.
- Hemeretzi urte, oraindik hogei bete gabe. Ez da ahazteko eguna, ezta? Ez da ahazteko eguna, hura, Errepublika proklamatu zenutena.
- Ahaztu?
- Ahaztu diot, burutik...
- Ez, ez, ez! Egun haundixa izan zan! Eske eze Republikiakiñ esperanza haundixak agertu ziran, e? Egon ziran, bai... Gero gauzak enredau egin ziran, baiña !

80. Errepublikaren eragina nesken izenetan

- **Erref:** AB-092/013
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:22:10. **Bukatu:** 00:23:34
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Errepublikaren eragina nesken izenetan. Guraso batzuek ez zituzten euren umeak bataiatu eta, horregatik, ez zieten santu edo santaren izena jarri, bestelakoak baizik: Paz, Nieves, Aurora... edo lore izenak (Rosa, Jacinta..).</p>

Transkripzioa

- Errepublika garaiko gauza bat, fenomeno bat, Eibarkoa da. Oso-oso bitxia omen da eta Eibarko propioa da: nesken izenak. Garai hartan jaio ziren neskek, landare izenak dittuzte: Hortensia, Rosa, Jacinta... eta horrelakoak. Nola esplikatzen da hori?
- Eibarren baziran umiak, ez ziranak izan bautizauta. Eta orduan gurasuak, santu izena ez etsen ipintzen: Aurora, Nieves...
- Bai, lehen esan ditudanak: Rosa edo Hortensia... Eta horiek e... bolada bat izan zan, e?
- Bai... Izen polittak ziran.
- Hala ere, neskak oso politak baldin baziren...
- Nik, lehengusiña bi nekazen: bata Paz eta bestia Nieves.
- Ha hor ba! Libertad ere bazan!
- Libertad be bai! Eta Aurora...
- Baskaranena.
- Baskaranena. Eta beste batzuk be bai... Hori, Aurora, itxuria, Franziatik edo, Reboluziñotik asmautako izena zan.
- Bueno! Horiek guzti horiek dauzkagu...

81. Indalecio Prieto Eibarren; Eibarko sozialistak, euskaldunak

- **Erref:** AB-092/014
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:23:34. **Bukatu:** 00:26:17
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Indalecio Prieto eta eibartar sozialisten arteko harremana oso estua zen; Toribio Etxebarriarekin ere oso harreman ona izan zuen; "Delegado del Gobierno en CAMPSA" ere izendatu zuen. Errepublika aldarrikatu eta gero Indalecio Prieto Eibarrera etorri zenean, `Gernikako Arbola´ jotzea eskatu zuen. Eibartar sozialistak, euskaldunak.</p>

Transkripzioa

- Bueno, gero, izen batzuk aipatu behar dira, ze gerra arrimatzen dago. Hori hogeita hamabitik aurrera, mugimendu hau oso azeleratu zan, azkar etorri zan. Baina hor izen batzuk aipatu behar dira, dudarik gabe: Prieto bat.
- Prieto.
- Hona etortzen zana.
- Indalecio Prieto.
- Indalecio. Hori zuentzat norbait bazan! Eibartarrentzat! Pablo Iglesias. Hemen ibilitakoa hori ere.
- Indalecio Prietok Eibarko zer sozialistekin relaziño haundixa ekan, sobre todo, Toribio Etxebarriakin. Toribio Etxebarria seguramende izango zan, hamen inguruan, Prietok konfianzarik gehixen ekan gizona. Es más, ministro egin zanian Prieto, —Toribio Etxebarria Madriden gerentia zan Alfakua— eruan eban Madridera, “delegado del Gobierno Español en la CAMPSA”. Gero, gerra denporan, izan zan gerentia zerekua, [G.K.]. Indalecio Prieto sozialistekin, Eibarkuekin, "carne y uña" zan. Zegaittik eze, seguramende, gehixago gustatzen jakon Eibarko sozialistia —sozialismua— beraren ingurukua baiño.
- Bilbokoa baino.
- Bai. O sea, asturianua zan; baiña, itxuria, Euskal Herrixa maitte eban Prietok. Ni txabalitua nintzan, Eibarrera, Republika proklamau eta etorri zanian zerera, Eibarrera; Eibar bisittatzera. Eta Eibarko aiuntamentotikan hitz egiñ eban. Eta egiñ eban berba, eta amaittu eban. Bandia eguan Eibarkua! `Gernikako Arbola´ eskatu...
- Eskatu eban.
- Eta... ene! Guk pentsatzen genduan `Gernikako Arbola´ nazionalistiena zala! Txokauta geratu giñan ! Baiña bagenkigun!
- Bai, bai, kanta ezaguna zenuten.
- Gero Eibarko nazionalistak esaten eben, eze: “Zelan dok hori? ‘Gernikako Arbola’ kantuan Eibarko sozialistia, Prietok eskatuta!”. Eta gero ikusi zan estatutuan alde zenbat lan egiñ eban zerak, Prietok. Eske eze, gu barruan bagiñan zerak... euskaldunak giñan!

82. Eibarko sozialismoa eta euskara

- **Erref:** AB-092/015
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:26:17. **Bukatu:** 00:27:37

- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Eibartar sozialistak, euskaldunak. Euskara. Anekdotak bat kontatzen du gai honen inguruan ("ikasi deixela!").</p>

Transkripzioa

- Bai, hori da zeratako bat. Eibarko sozialisten ezaugarrietako bat: zuek, danok, euskaldunak zinetela. Eta zeuen artean bileretan ez dakit baina kalean behintzat euskaraz egiten zenutela.

- Danian euskeraz! Ademas, anekdota polit bat kontauko detsut. Eibarren Albistegi —Alfan biharrian egitten eban, gero semia Rusian-eta egondakuak ziran...— akabatzaillia zan. Jaixotzez Elgetakua zan. Baiña orduan inguruko mutillak etortzen ziran Eibarrera ofiziuak ikasi... Eta asko irakurtzen eban gizona zan. Eta baten, sindikatuan, “Casa del Pueblo”an , asanblea baten, euskeraz erantzun eban. Eta esan etsan e... Toyosek esan etsan eze: “¡Oye! Háblale castellano que no te entiende!”, “¡Que aprenda!”.

- Berak?

- Bai. Asi ke ez da oingua, “Ikasi deixela!”. Oin dala berrogeta hamar urte edo hirurogei urte, “Casa del Pueblo”an Albistegi akabatzailliak esan eban estreñako hori: “Ikasi deixela!”.

83. Irakurzaletasuna Eibarren

- **Erref:** AB-092/016
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:27:37. **Bukatu:** 00:30:25
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa

Laburpena:

<p>Irakurzaletasuna Eibarren; liburutegiak. Eibarren asko irakurtzen zen; egunkari asko saltzen ziren. Cayetano Kareagaren anekdota polita gai honen inguruan.</p>

Transkripzioa

- Hor gauza bat aipatu duzu, eta hori ere eibartarren ezaugarria da: jende asko zegoela asko irakurtzen zuena, asko leitzen zuena. Eta biblioteka zerbaitetarako zala.

- Libreruak Eibarren... Baeguazen librerixak, ezta? Baiña Eibarren askok liburuak erosten eban, ba, Eibarren eguazen representantiak, e... Labor eta [...] eta leku askotakuak eguazen! Eta Eibarren asko irakurtzen zan. Asko, e!

- Gaurko aldean, gehiago esaten dute.

- Seguramente. Seguramente. Neuk be etxian biblioteka politta neban. Beti, etxian, demandia izaten zan amakin, liburuak erostia. Eta oktubrian, kartzelan sartu ninduenian —ez dakit nundik nora enterau ziran—, guardia zibillak jua ziran gure etxera eta liburuak kendu eta erre egin zittuen.

- Hori pena da, e?

- Bai. Ni karzelan neguan oktubrian —Pamplonan— eta amak bialdu estan notizia, liburuak, e...

- Eraman dituztela.

- Periodikua, esango detsut: periodiko asko saltzen zan Eibarren. "Otra anécdota": Eibarren zan gizon famoso bat: Cayetano Kareaga. Republikanua zan. Total e... jatorrixa gizona... Esaten dabe, egun baten Azkoittixan lagunak zittuan eta bazkarixa. Eta, badakizu, pixka bat edaten zanian, ba, pentsau, itxuria, adarra jotia zera...

- Cayetanori.

- Eta esan etsen eze: "Hi, Cayetano! Zuek euskaldunak zarie, eta bata eta bestia, baiña zuek ez dozue ondo egitten zera, euskeraz", "Bueno. Euskeraz ez, baiña eibartar bai", "Zelan dok hori? Eske eze, zuek hitz asko dakazuez, zera, erdeldunak". Esan etsan, eze: "Hi, Azkoittixan zenbat periodiko saltzen dittuk egunian?". Honek bestiak: "Ba, honebeste". "Eske eze Eibarren hori baiño ehun bidar gehixago saltzen dok. Eta ikusiko dok Azkoittixan be horrenbeste periodiko saltzera aillegatzen danian, zelan Azkoittiko euskeran sartuko dozuezen berba erdeldunak".

84. Baserritarren eta kaletarren arteko hartu-emana

- **Erref:** AB-092/017
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:30:25. **Bukatu:** 00:31:27
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna

Laburpena:

<p>Baserria eta kalea Eibarren. Baserritar asko egunero jaisten ziren plazara eta ezagunak ziren herrian. Kaletarrek ere mendira joateko joera handia izan dute beti.</p>

Transkripzioa

- Beste gauza bat: Eibarren kalea badago —eta lehen aipaitu didazu kalea —, baina baserri oso urrunak daude. Horiek, baserritarrek, kalekoekin bat egiten zuten ala baserrikoa baserrian bizi zan?

- Bueno, basarritarrak asko etortzen ziran kalera! Sobre todo andrakumia. Ez dakizu? Esnia ekarri... ortuko gauzak ekartzen zittuen, eta relaziño haundixa eguan! Gero Eibarren zelan... izan dan beti afizionaua, urtetzia: mendira pasiora, Arraterutz edo Kalamuarutz edo...

- Bai, hemen mendira irten behar da! Beste inora ezin liteke hemen irten.

- Bai, ba! Ba, kaletarrak basarritarregaz relaziño haundixa eken. Zegaittik eze erreza zan, urtetzen ebenian, ba, edo Gisastura edo Zumaranera edo... ba, [hitzaldira] alkarregaz, zera, ezta?

85. Dantzaldiak Untzaga plazan

- **Erref:** AB-092/018
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:31:27. **Bukatu:** 00:33:17
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

<p>Gaztetan dantzan egiten zuten Untzaga plazan. Korro handia / txikia dantzan egiteko. Korro txikian 18 urtera arte egiten zuten dantzan mutilek. Neskatan-mutiletan. Musika amaitu eta paseatzera joaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Lehen aipatu didazu beste gauza bat! Grazia egin dit! Untzagakoak, hau da: herrikoak, plazakoak, horiek dantzan eta neskatan, gainerakoak baino azkarrago ikasten zutela.

- Bai.

- Hori, nolatan da hori? Batez ere, garai hartan. Mutil eta neska oso aparte ibiltzen ziran eta... Edo Eibarren bestela zan hori? Eibarren ez zegoen gainerako herrietan zegoen legea: emakumeak hemendik, neskak hemendik, eta mutilak hemendik?

- Ez, ez, ez, ez, ez. Sokasaltuan alkarregaz egitten genduan!

- Baina zenbat urtera arte egiten zenuten? Hamabi urtekin egingo zenuten baina hamabostekin igual ez!

- Bueno, baiña dantzan alkarregaz egitten genduan. Zelan egoten zan musikia Untzagan! Es más, Candido be gogoratuko da! Korruak ziran Untzagan: korro haundixa eta korro txikixa. Korro txikixan egitten genduan neskak eta mutillak alkarregaz dantzan, ba, hamasei bat urtera arte edo. Gero neskak, gu baiño lehenago zelan nagusitzen ziran, hamasei urtekin, neskak orduan lagatzen eben korro txikixa eta juaten ziran korro haundira. Eta ez zan...; naturala zan! Baiña gu egon bihar izaten giñan beste pare bat urtian edo, ondiok, korro haundira juateko. Eta klaro! Untzagakuek han, ba, musikia amaitzen zan eta gero alkarregaz pasiora urtetzen genduan, eta ez genduan galtzen hori, umetako laguntasun hori.

- Bai, ze gero hemen izango zen —gainerako herrietan bezala—, ba, neska-laguntzak izango ziren, eta...

86. Pilotarako zaletasuna Eibarren

- **Erref:** AB-092/019
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:33:17. **Bukatu:** 00:34:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

<p>Pilotarako zaletasun handia Eibarren. Pilotari ezagunak: Txapasta´, Marino; Migel Gallastegi... Eibarko horma guztiak ziren frontoiak; "fueraka" egiten zuten. Umetan futboleak egiteko tokirik ez eta pilotan aritzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Beste gauza bat! Eibarren, garai hartan, denok batzen zintuztena: pelota. Pelotariak eta pelota. Hortan uste dut Eibarrek... Zuk lehen aipatu didazu Frontoi Zaharra, Astelena pelotalekua ere hor dago, eta pelotariak ere badituzue: zure edadetsukoa izango da Gallastegi...

- Bai, zeozer gaztiagua. Baiña aurrekuak: Txapasta´ eta Marino eta, baziran pelotarixak! Baiña orduan, esan dozu: frontoia, Frontoi Zaharra. Bai, baiña kaleko... Eibarko horma guztiak ziran frontoiak, e? Zelan zirkulaziñorik ez zegan!

- Bai, bai, bai. Kotxerik eta, ez zen izango. Bueno...
- Pelotan fueraka egitten genduan. Fueraka zan, danok batera ekintzen gentsagun, eta tantua galtzen ebanak, jun bihar izaten eban aguazilla zaintzera, amaittu arte. Ta pelotan beste... Foballerako tokirik ez zan, eta pelotan egitten genduan.

87. Gerra Zibila; exilioa; "Batallón de Trabajadores"

- **Erref:** AB-092/021
- **Iraupena:** 0:05:45. **Hasi:** 00:34:15. **Bukatu:** 00:40:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra Zibila. Amuategi batailoian martxora arte. Handik Murtziara, abiazioko armerotzara. Gero exilioa Frantzian; ondoren, "Batallón de Trabajadores"era. Frantzian hasiera batean kontzentrazio esparru batean egon zen; gerora, Eusko Jaurlaritzak ipinitako babeslekuetara pasatu zuten. II. Mundu Gerra. "Batallón de Trabajadores"en "Maestranza de Artillería"n egon zen. Orduko kontuak aipatzen ditu.</p>

Transkripzioa

- Eibar. Alegia, gerra etorri zen. Harek bai hondatu zituela hemengo bazter guztiak! Eta gerran ere, arazoak izan ziren: batzuk joan ziren republikanoekin, sozialistekin, beren batailoiak egin zituzten; beste batzuk nazionalistekin... Eibarkoa horrek hondatu zuen, ala?
- Eibarkua Amuategixan.
- Hura izan zen izugarria Eibarko asko eta askorentzat, ze, horren ondoren etorri zen... lehenengo gerra: zuri non tokatu zitzaizun gerra?
- Gerra Zibilla?
- Bai, Gerra Zibila.
- Eibarren. Amuategixan emon netsan hasieria. Batailloia, Amuategixa. Batailloi haren hasieria zan Amuategixan "Juventudes Socialistas Unificadas". Ez giñan eibartarrak bakarrik, e?
- Bai. Kanpotik eta, asko zegoen. Bilbotarrak ere baziran.
- Gehixen be, bilbotarrak, baiño, ba: Mutriku, Mendaro, Deba, Ormaiztegi... Hórrek mutillok euren herrittikan ihesixan edo: ba, nazionalistak Gernikara, eta beste... pixkat ezkerra sentitzen zana Eibarrera.
- Hor hasi, eta nora joan zinen gerrara?
- Ni marzura arte egon nintzan zerian: Amuategixan. Eta marzuan Prietok Eibarko Eskola Armerixara eskatu zittuan mutillak abiaziñorako, armerotzarako. Eta hogeta hamar lagun edo apartau ginduezen eta ni juan nintzan Murtziara.
- Abiazioko...
- Abiaziño... Armerotzara. Hogeta zortzi. Ikusi eben guk zelako resultaua emongo genduan eta segiduan eskatu zittuen beste hogeta hamar. Baiña norteko ofensibia etorri zan eta orduan, "Gobierno Vasco"ak ez eban emon permisiorik gehixago juateko. Asi es ke..., nik e... suertia esango dogu. Rusuak eguazen pilotuak, interpretiak, eta... Ikusi eben hasieran guk ez genduala ezagutzen ha armamentua, abiaziñokua. Baiña segiduan konturatu ziran biharrian bagenkigula, konozimentua, prinzipixuak onak genkaguzela, eta segiduan egin ginduezen "jefe de escuadrilla", "jefe de

tal"... Ixa danok, e... jefe izan gintzan. Ni Plana Mayor-era pasau ninduen abiaziñuan; kazetan. Egin ginduezen sargento...; pasau genduan, ba, gerria... Konturau giñan rusuak "ingineri" esaten eskuela.

- "Ingineri", ingeniero.

- Ingeniero. Esaten dan bezela: "Ze cojones, ze ingeniero eta ze puñetas!". Oin badago ha zera, "Ingeniero técnico" edo, titulua. Horrax asimilatzen ginduezen, itxuria.

- Bai. Edozein modutan, lehen, ikasketa luzeagorik ere, apenas zegoen!

- Bai, ba. Konturatu ziran, gaiñera, guk bai armamentua kanbixau eta arreglau eta ipiñi eta sinkronizau, dana egitten gendula. Baiña mekanikuak baekan lana egiñ ezinda eta, ba, mekanikuakin be hasten giñala: motorrak kanbixatzen eta, zerekin!

- Bai ,bai ,bai. Ez zinetela bakoitza bere mailan gelditzen.

- Ez, ez, ez. Eta, ba, abiaziñuan pasau genduan. Suertia euki genduan!

- Baina hura ere bukatu zen, eta kartzela!

- Bueno, ni Franzia lehelengo eta gero trabajadorietara.

- Frantziara nola alde egin zenuen?

- Ni, lehelengotikan, kanpo konzentraziñora. Baiña gero "Gobierno Vasco"ak ipini zittuan —pixkat [...] nahi eben herrixetan— refujixuak. Ni [...en] egon nintzan "Gobierno Vasco"akin . Eta gero, gerriak urten ebanian, "Gobierno Frances"ak fabriketan sartu ginduezen, "previo examen", e?

- Bai, bai, bai.

- Gero nik bentajia nekan, franses egitten neban, zera, hara juan orduko. Eibarren...

- Bai, bai, bai. Eskolan ikasita.

- Hori, ba! Eta gero, handik etorri nintzanian, alemanak sartu eta gerria amaittu ebanian franziakueri, Madriden trabajadorietara. Lehelengotikan, "pico y pala". Baiña han be "Maestranza de Artillería", zerian, Madriden, segiduan hasi zian zera...

- Konturatu! Tontoak ez ziren izango!

- Eeeee... billa! "Maestranza de Artillería"n egon nintzan.

- Itxura baten!

- Bai, ba! Zelan ziran gauzak, e! "Maestranza de Artillería"n komandantia zan Gil Quiñones; Gil Robles-en lehengusu karnala. Gil Roblesen lehengusu karnala. Handik urte batzuetara Eibarrera etorri zan: probaderora subdirektore, hori Quiñonesori. Klaro, eibartarregaz alternatzen eban, hamen, [Campos Altunanen] tabernan. Ha ez zan gogoratzen Etxeberria, zera, apellidua; baiña `Querido´ bai!

- `Querido´ bai!

- Eta galdetu eban: "Hamen ezta eibartar bat, e... halan eta halan `Querido´ esaten detsena?", "Bai! — nere osaba bat beran onduan— Bai, nere loibia da". Eta geure etxera etorri zan bizi izatera.

88. Gerraostea Eibarren: lana aurkitzeko arazorik ez

- **Erref:** AB-092/022
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:40:00. **Bukatu:** 00:41:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Gerraostea Eibarren. Errepresio gogorra hasierako urteetan.</p>

Transkripzioa

- Orduan, ez ziren garai oso politak, e? Gaur urrutitik begiratzen ditugu eta bueno, erdi lausoan, erdi lainotan, hor ikusten ditugu. Bai, baiña...

- Klaro! Represiñua hasieran izan zan gogorra. Gogorra ez, eskandalua izan zan! Baiña itto bihar ziran "entre cadáveres" esaten dana. Eta gero, pixka-pixkaka, eurak nahi ez dabela, pixkat biguntzen hasi ziran. Karzelan be ezin leikian horrenbeste jente euki! Bateron batzuk etara bihar zittuen! O sea, represalixia jua zan, pixkat-pixkat, pixkat-pixkat biguntzen. Baiña eurentzat peligrua ez zanakiñ, e!

- Bai, bai, bai, bai. Bestelakoekin...

- Eurak pentsatzen eben: "Ba, hori dirijentia izan leikek" eta, "horrek organizau leikek" eta horrek ez, e! Horrendako ez zan egon barkamenik.

89. Gerra ostean industrian lana aurkitzeko arazorik ez

- **Erref:** AB-092/024
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:42:38. **Bukatu:** 00:44:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Eibarrera itzuli eta lana topatzeko arazorik ez. Langile gutxi eta lan asko zegoen garai hartan. Gainera, industria kontuetan zerbait zekiena erraz hasten zen lanean.</p>

Transkripzioa

- Guzti horiek gerrakoak dira. Eta Eibarrera bueltatu eta... lan egiteko modurik eta? Nola izan zen hori?

- Ene! Sobre eguan zera... Falta haundixa eguan, ba, jentiana, lanekua! Sobre todo, biharrian ekixana, e! Zegaittik eze hortik etorri ziranak, labradoriak ziran danak eta! Eibarren, orduan, trokelistak eta, torneruak eta, pixkat ofiziala zanak eta, estimaziñua eken! Etorri Eibarrera eta hurrengo egunian lanian ekitzen jakon. Edo lehengo taillarrian, edo barrixan.

- Orduan, problemarik eta zuretzako ez zen?

- Ez, ez, ez, ez.

- Sozialista izanda, markatuta izango ziñeten?

- Bai, baiña...

- Esan nahi det... Fitxatuta, esaten den bezela. Poliziak, e...

- Baiña eibartarrak ugezabak ziran eta ez eguan hori zerori! Zegaittik eze, gaiñera euki bihar da kontuan, gerria urten ebanian, Eibarren e... —bai, egon ziran "paseo" esaten jakonak— Baina ugezaberi bakian laga jakuen. Ugezaba moduan iñor ez zan izan deteniduta, persegiduta... ez, ez! Eibarren ugezabak taillarretakuak, edo euren taillarrian geratu ziran, edo taillarra...

- Ez zen inor...

- Iñor ez zan egon karzelan. Orbeatarrak... ez zan iñor egon karzelan. Beistegittarrak... en fín, iñor ez zan egon zera... Eta klaro! Horrek ez eben gero inkonbenienterik euren bihargiñak barriro hartzeko. Ez zan egon problemarik!

90. Euskararen erabilera gerra ostean; emakumeen jarrera

- **Erref:** AB-092/026
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:44:38. **Bukatu:** 00:47:39
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

<p>Eibarko euskara. Gerra aurreko urteetan, eibartarrek Asturias aldean euskarazko berbak sartu zituzten bertakoen artean. Gerra ondorengo egoera, oso desberdina. Gerra aurreko eta gerra osteko euskara; beherakada handia izan zuen euskararen erabilerak. Emakumeen jarrera euskararekiko.</p>

Transkripzioa

- Jose, lehen kontatu didazu, anekdota eta guzti, zeuen euskara txarra: euskara txarra zenutela eta, ona dala eta, azkoitiarrei periodikoa leitzen hasteko, eta guzti hori. Begira: gerra aurretik, Eibarko euskara zabaldutako ere egin zen. Nik kontatu nezake, esaterako, Asturiasen —hemendik joandako ofizialek eta— euskarazko hitzak sartu zituztela. Eta oraindik han esaten dira hitz horiek eta hemen ia galduta daude. Eta izan zen mugimendu bat lehenengo momentu hartan; baina gero, gerra ostean, hor, 50aren inguruan, hasten da jendea Eibarrera etortzen, Eibar txiki hau hasten da izugarri hazten, mendietan gora igotzen, eta mendietan gora igo ahala euskara galdu egiten da. Bueno galdu, kasik. Zer pasatu zen hor?
- Ba, desde luego nik e... kulpia guria begitintzen jata. Gu e... lehenago, Eibarrera etortzen ziran... etortzen ziran jentia Eibarrera...
- Bai, bai. Etortzen zen, bai. Bueno, asko etortzen ziren, inguruko herrietakoak: Plaentxi, Elgoibar...
- Bai, baiña erdeldunak be etortzen ziran. Orduan, hārek sartzen ziran Eibarko kuadrilletara. Eta zelan guk edo gure gurasuak ez eben lagatzen euskeraz [egittera], ba, hōrrek danok ez eken beste erremediorik, euskeraz ikasi bihar eben. Eta eurentzako errezagua zan Eibarko euskeran erderazko hitzak sartu. Hōrrek izan ziran, lehelengo Eibarko euskeria kastellanizau ebenak. Guardia zibillen andrak Eibarko andregaz egitten ziran lagun; danek ikasten eben zera, euskeria. Guardia zibillen semiak —Escribano anaiak, Nuñez anaiak— hōrrek be euskeraz ikasi eben. Euren euskeria, e?
- Bai, bai, baina euskeria.
- Kanpoko jentia erderizau eban. Gero gauza bat egon zan txarra: itxuria, andrakumiak pentsatzen eban erderaz egittia elegantiagua zala. Mutillak euskeraz egitten genduan eta neskak egitten eben erderaz. Dantzara juaten giñanian erderaz egitten genduan. O sea, neskia obligau biharrian euskera egittera, guk egitten genduan erderaz...
- Burua makurtu eta...
- Bai, eta nahaistu, e! Eta neskak egitten eben erderaz eta guk euskeraz.

91. Euskararen erabilera gerra ostean; "Batallón de trabajadores"en

- **Erref:** AB-092/027
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:47:39. **Bukatu:** 00:51:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Euskara

Laburpena:

<p>Gerra ostean euskararen erabilerak beherakada handia izan zuen; arrazoiak. Madriden, "Batall&ocute;n de Trabajadores"en zeudela, euskaraz euren artean. Orduko anekdota. "Hable en cristiano!".</p>

Transkripzioa

- Baina hor, gerra ostean, 50a jo dezagun: etortzen da jende pila bat eta Eibar erdaldundu egiten da. Jendea hasten da, erderaz gehiago euskaraz baino.

- Bai. Bai, ba! Hárerri zela egitten gentsegun erderaz, gero hasi giñan geure artian...

- "Hable en cristiano" eta guzti hori. Garai hori. Zuei ez al dizuete esan?

- Hori ez zan asko entzutzen, e! Baten, "concurso de bersolaris" egon zan Untzagan. Eta, klaro! Bersolarixak euskeraz. Banko baten gaiñian bazan erdeldun kuadrilla bat: "¡Hable cristiano!, ¡Que hable cristiano!" Eta jentia esaten: "¿Eres borrego? ¡Cómo van a hacer de eso 'bersos'!". Ez zan horrenbeste entzutzen zera, e! Zegaittik eze —ez dakitt, e!— ez ziralako atrebitzen esaten. Es más, zelan diran gauzak, e? Guk trabajadorietan Madriden eibartar mordua eta... euskaldunak asko kuartelian guk alkarregaz euskeraz egitten genduan! Eta illuntzietan, dirurik bagenkagun, pixkat edaten genduanian, kantau egitten genduan. Eta gure ofizialak-eta entzutzen egoten ziran! Ez eskuen esaten zera... Egun baten, hamen, Lauzirika —lagun batek— eta bixok, urten genduan permisuaikin Madridera, eta bueltan [...] alkarri euskeraz egin gentsagun. "¡A ver si habláis cristiano!" Kapitan bat eguan han eta esan netsan eze: "Estamos hablando en cristiano". "¡Que están ustedes hablando 'uchouchou'!". Esan eskun kapitanak eze: "Ala, venid." Eruan ginduzen cuarto batera eta: "Ha dicho usted que... bueno, has dicho tú que hablabas cristiano", "Pues sí, mi capitán, hablamos en cristiano. ¿Es que nosotros no somos cristianos?", "Pues sí", "Pues entonces, el que habla en cristiano es cristiano", "¡Hombre!". Aranjuezkua zan, baiña zan udan Zarautzen beraneatzen egoten zana. Eibarko neska Beistegittarrekin eta hola... —han egoten ziran — laguna zan. Eta esan netsan eze: "Y entonces ¿cómo tiene que hablar el cristiano?", "¡El castellano!", "¿Es que Cristo hablaba el castellano?". Eta geratu zan e... [Orduan Josek:] "Pero... ¿Cómo hablaban los cristianos? Dígame usted, ¿Cómo hablaban?" , "¡En latín!", "Jesucristo no oyó nunca hablar en latín". Hasi zan eta esan netsan barrido be: "¿Usted ya sabe cómo hablaba Cristo?", " Sí, el judío" esan estan. "No, el arameo. Si era de la familia de los arameos... Era, de una tribu de allí... era hijo de arameo... pues Jesucristo hablaba el arameo.". "Con vosotros, los vascos, no se puede. ¡Sabéis más que nosotros!".

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-21

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com